

سیر تحول خاتم کاری در ایران از صفویه تا پهلوی (بخش اول: بررسی آثار خاتم کاری در شهر تهران)

سمیرا عرب

خاتم کاری یکی از انواع روش های تزیین سطح اشیا چوبی بوده که از دوره آل مظفر تاکنون مورد توجه بوده است. اولین اثر خاتم کاری رحل قرآن چوبی است که در بخشی از تزیینات آن از گل های خاتم استفاده شده است. با در نظر داشتن میزان اهمیت این هنر آثاری که از آن برجای مانده در زمره آثار کم نظیر هنری در جهان است. آثار به جای مانده از دوره های مختلف تاریخی شامل انواع آثار تزیینی و کاربردی است که علاوه بر نگهداری آن ها در موزه ها و گنجینه های هنری، برخی در بقاع متبرکه در بخشی از تزیینات معماری یا تزیین صندوق قبور و درهای ورودی استفاده شده است. هدف از انجام این پژوهش تحلیل و واکاوی آثار خاتم کاری در شهر تهران است که در مجموعه موزه های کاخ موزه گلستان، موزه حرم عبدالعظیم حسنی(ع) است. تاکنون به دلایل متعدد پژوهش منسجم و مدونی روی این آثار انجام نشده و اطلاعات صحیح و قابل استنادی از آثار خاتم کاری موجود نیست. اطلاعات این آثار بسیار اندک و گاهی نادرست است که این اطلاعات از طریق اطلاعات فیزیکی اثر برداشت شده و در اختیار مخاطبان قرار گرفته است. در این پژوهش سعی شده تا جامعه آماری در دسترس معرفی و برخی شاخصه های ارزشمند آن ها ذکر شود. این پژوهش به روش میدانی و توصیف و تحلیل یافته ها (نمونه ها) انجام شده است. نتایج حاصل از این تحقیق می تواند گامی مؤثر برای محققین و هنرمندان در زمینه تحقیقات هنر خاتم کاری باشد و علاوه بر آن می تواند اطلاعات مستند هر اثر را به مخاطبان این آثار ارائه دهد. امید است در تحقیقات بعدی جزئیات فیزیکی آثار با بررسی های دقیق تر به دست آید تا در تسریع مراحل مرمت آثار نیز نجات بخش آن ها باشد.